

Mapa profesionalnog razvoja

Sanja Brajković,
Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb

Zamislite da pred vama stoji prazna kartonska kutija. Vaš je zadatak da u tu kutiju stavite sve ono što će onome tko otvori kutiju i pregleda njezin sadržaj ilustrirati kakva ste odgajateljica. Što biste stavili u nju?

Sve što ste naveli mogući je sadržaj vaše buduće mape profesionalnog razvoja, ali i najjednostavniji odgovor na pitanje 'Što je mapa profesionalnog razvoja?'

Mapa profesionalnog razvoja je strukturirana zbirka dokaza o radu odgajateljice¹ koja ilustrira njezine talente, snage, vještine i znanja. S druge strane, mapa nije samo spremnik radova odgajateljice. U njoj će se naći i razne opaske, razmišljanja, dokazi o odgajateljskoj praksi, opisana rješenja nekih izazova (Doolittle, 1994.). Onome tko mapu pregledava, ona omogućuje uvid u to što se u grupi kroz dulje razdoblje događalo i na koji način odgajateljica o tim događajima promišlja.

Mapa profesionalnog razvoja se još naziva i odgajateljska mapa ili odgajateljski portfolio. Portfolio dolazi od latinskih riječi 'port', što znači 'kretati', i 'folio', što znači 'papiri'. Dakle, odgajateljski portfolio ili odgajateljska mapa je pokretna zbirka papira ili dokumenata o odgajateljskom radu. Da bi bio 'pokretan', danas se odgajateljski portfolio najčešće slaže u jedan fascikl,

¹ Zbog jednostavnosti i preglednosti teksta, te zbog činjenice da u odgajateljskom zanimanju prevladavaju žene, korištena je imenica ženskog roda 'odgajateljica', osim u množini, kad je ponegdje korišten i muški rod; te imenica muškog roda 'pripravnik', uz napomenu da se te imenice odnose na oba spola.

ali postoje i računalni programi koji omogućuju razvijanje mape profesionalnog razvoja u digitalnom formatu².

Svrha razvoja odgajateljske mape

Mapa profesionalnog razvoja može se koristiti u svrhu razmjene iskustava, za samoprocjenu i procjenu rada odgajateljice od strane vanjskih procjenjivača (npr. ravnatelja/ice, stručne službe ili savjetnika/ce).

Prije svega, ona je moćan alat za komunikaciju između odgajateljice i stručnih suradnika/ca jer je neprepušan izvor novih ideja, informacija i pogleda na odgajateljsku praksu. Dok iščitavaju tuđu mapu profesionalnog razvoja, odgajateljice redovito počinju vaditi papire i olovke i zapisivati ideje za aktivnosti koje je odgajateljica primijenila u praksi. Iščitavajući komentare, opaske i refleksije svojih kolegica, odgajateljice proširuju i vlastite vidike i razmišljanja o odgajateljskoj praksi općenito.

Ponekad odgajateljice svoje mape pokazuju roditeljima djece iz skupine ili drugim predstavnicima lokalne zajednice kako bi ih uputile u to kako

² U časopisu 'Dijete, vrtić, obitelj', br. 55. proljeće 2009. pročitajte članak o elektronskom portfoliju, str. 10-13 (op. ur.)

15. rujna 2009.

Mislav (6,3 g) dolazi u vrtić sretan jer su mu roditelji s puta donijeli veliki teleskop. Učestalo priča o mjesecu, zvijezdama, nebu, suncu, mjesječevim mijenama... Ostala djeca, osobito Robert, Luka D., Vlatka i Jana, sa zanimanjem slušaju Mislava i uključuju se u razgovore i rasprave o mjesecu i zvijezdama.

16. rujna 2009.

U knjižnici posuđujemo literaturu o svemiru i njome dopunjujemo *Centar početnog čitanja i pisanja*. U ovom centru se najviše se zadržavaju Robert i Vanja. Robert mi objašnjava koji su planeti u Sunčevom sustavu, skoro sve ih zna nabrojati.

20. rujna 2009.

Soba je puna plakata i postera o Svemiru. Najviše su ih donijeli Ivini roditelji jer se njihov stariji sin bavi astronomijom. Djeca su predložila da napravimo Centar o svemiru i raketu ispred sobe dnevnog boravka.

10. listopada 2009.

Centar za matematiku i manipulativne aktivnosti 'Svemir u brojkama' dopunjen je radnim listovima za usvajanje pojma broja, prostornih odnosa i geometrijskih likova. Robert i Mislav odlično ovladavaju ovim vještinama, Vlatka je također vješta u klasifikaciji i pridruživanju. Trebam im planirati što više matematičkih igara i aktivnosti.

Ulomci iz mape profesionalnog razvoja odgajateljice mentorice Višnje Vekić-Kljaić, Dječji vrtić Pčelica, Osijek

Mapa profesionalnog razvoja pripravnika jednostavna je prilika da se pripravnike motivira na više kognitivne procese.

promišljaju odgoj i obrazovanje i što čine za djecu u vrtiću. Roditelji su redovito oduševljeni radom odgajateljica dok pregledavaju mapu, pa ona, zajedno sa svojom vlasnicom, postaje pravi promotor odgajateljske prakse u društvu.

Mapa profesionalnog razvoja izvrsna je povratna informacija odgajateljici o njezinoj stručnosti. Pregledavanje vlastite zbirke dokumenata koji ilustriraju njezin rad, odgajateljici omogućuje da analizira svoju praksu, da razmišlja o učincima koje njezina praksa ima na razvoj i učenje djece u skupini. Iako najčešće nemaju 'svoju skupinu', i pripravnicima se preporučuje razvijanje mape profesionalnog razvoja. U početku, prije nego se okušaju u radu i dok se njihovi susreti s praksom svode na promatranje drugih odgajatelja 'na djelu', pripravnicima se preporučuje da u svojim mapama vode bilješke o tome što su promatrali i što oni misle o tome (kako se još mogla organizirati aktivnost, kako je odgajateljica još mogla reagirati i sl.). U mapu se mogu staviti i značajniji radovi pripravnika ili različite liste samoprocjene koje im pripremaju njihovi mentori ili stručni

suradnici vrtića, a koje također otkrivaju kako pripravnik razmišlja. Kad krenu u praksu i okušaju se u grupi, pripravnici će, baš kao i odgajatelji, razvijati mapu u kojoj će raditi osvrte na vlastiti rad. Mapa profesionalnog razvoja pripravnika jednostavna je prilika da se pripravnike motivira na više kognitivne procese. U našoj praksi ponekad se odgajateljskim mapama nazivaju zbirke potvrda s edukacija, preporuka članaka iz novina i fotografija. Da bi se neka zbirka nazvala odgajateljskom mapom i da bi ona odgajatelja nagnala na samoprocjenu svoga rada, važno je da se u njoj nađu i dokumenti koji ilustriraju proces poučavanja, npr. snimke iz grupe, skice planiranja, opaske odnosno refleksije odgajatelja i sl. Sve je uobičajenije da se odgajateljska mapa, kao instrument za procjenu učinkovitosti odgajatelja, koristi i u svrhu licenciranja, napredovanja, certificiranja ili zapošljavanja. Mapa profesionalnog razvoja dokument je koji onima koji je pregledavaju umjesto jedne brze snimke stanja stvari u grupi omogućuje da vide puno različitih 'snimaka' iz rada odgajatelja nastalih u duljem vremenskom razdoblju.

Važno je da se u mapi nađu dokumenti koji ilustriraju proces poučavanja

6. lipnja 2008.

U poslijepodnevnu smjenu, prema prethodnom dogovoru s mentoricom, donosim materijale koji će potaknuti djecu na istraživanje: široko prozirno plastično crijevo od 10 m, usko prozirno plastično crijevo od 5 m, lijevci – četiri kompleta po četiri komada (crvena, žuta, zelena i plava boja), plastične vezice i stolice za izradu stroja. Djeca odmah po mom dolasku promatraju materijale, istražuju, pretpostavljaju i zaključuju. Moja je prvotna namjera bila potaknuti ih na imenovanje boja, no djeca istražuju veličinu lijevakaka i dužinu crijeva:

Tin: *Ovo je malo.*

Karlo: *Ovo je jako dugačko.*

Borna: *Crveni je veći od plavog.*

Promatrajući mentoricu dok s djecom postavlja konstrukciju od stolica, primjećujem da ona aktivno sudjeluju u promišljanju izrade stroja: *Stavi tu.; Stroj nismo isprobali.; Kako znamo radi li?.* Ova količina povjerenja u sposobnosti djece me doista inspirira.

9. lipnja 2008.

Mentorica mi postavlja pitanje: *Kako u crijevu što bolje uočiti prohodnost, protočnost? Na koji način ćeš to ponuditi djeci? Razmišljam kako bi se temperama mogla dobro dočarati protočnost, no na taj način bi moglo doći i do gutanja boje. Odlučujemo se za arome i jestive boje.*

Dijete samo odabire i imenuje boju koju želi, mentorica s djecom dogovara u kojem centru će se ovim materijalima igrati.

Odnosim bočice u kupaonicu da napunim vodu, no mentorica mi govori: *Oni to mogu sami.* Nudim bočice djeci, a ona vrlo spretno, bez prolivanja, pune bočice i odnose ih mentorici koja im pomaže staviti čep.

Ulomci iz mape profesionalnog razvoja pripravnice Tamare Kocakov, Dječji vrtić Savica, Zagreb

Pripremili smo za vas

Kako započeti?

Sljedeće pitanje moglo bi biti korisno odgajateljima, ali i pripravnicima koji žele početi stvarati vlastitu mapu profesionalnog razvoja: 'Što biste željeli reći čitateljima svoje mape profesionalnog razvoja o sebi kao (budućem) odgajatelju?' Odgajateljska mapa razvija se u četiri faze: planiranje, prikupljanje uzoraka, izbor uzoraka i refleksija.

Planiranje

Tijekom planiranja odgajateljica razmišlja što konkretno želi reći o sebi i svojem radu, a zatim planira kako će to učiniti. Preporučujemo da odgajateljica prvo napiše svoj životopis i svoju osobnu filozofiju rada s djecom. Osobna filozofija je tekst/sastav na jednu do dvije stranice u kojem odgovara na pitanja poput: 'Što je za mene odgoj i obrazovanje?'; 'Što je najvažnije u radu s djecom rane dobi?'; 'Kako se djeca razvijaju i uče?' i sl. Životopis i osobna filozofija poučavanja pomoći će odgajateljima da uoče koje su njihove jake strane, ali i koja je njihova vizija poučavanja koju žele dostići u svojoj profesionalnoj praksi. U ovoj fazi odgajatelji trebaju razmišljati o strukturi svoje mape, odnosno od kojih će se 'odjeljaka' ili poglavlja ona sastojati. Pitanje koje treba razmotriti jest: *Kako da organiziram svoju mapu kako bi ona ilustrirala moj rad u svim područjima odgajateljske prakse?* Pripravnicima se preporučuje da mapu organiziraju tako da holistički objedine praksu i znanje usvojeno na fakultetu – promišljajući i svoju praksu i rad drugih odgajatelja koje promatraju.³

Prikupljanje uzoraka

Postoje tri vrste dokumenata odnosno uzoraka koje odgajatelji mogu skupljati:

- *autentični dokazi odnosno uzorci nastali tijekom samog rada u grupi* (npr. primjerci dječjih radova, fotografije djece u aktivnostima ili fotografije dječjih radova, video i audio snimke);

³ Na stranici http://www.korakpokorak.hr/dokumenti/vodic_za_certificiranje.pdf pogledajte prijedlog ustroja mape profesionalnog razvoja (str. 13)

17. rujna 2010.

Borna ima tri godine. Prilagodba na vrtić je u tijeku. Jako plače kad mama treba otići. Mama donosi bočice s pićem i objašnjava kad treba piti čaj, a kad vodu. Zabrinuta je za Bornu.

Plan akcija:

- Razgovor s mamom o njezinim očekivanjima od vrtića i odgajateljice.
- Upoznati se s djetetovim navikama i jutarnjim rutinama.
- Dogovoriti s majkom strategije: postupno skraćivati vrijeme maminog boravka u grupi; svakodnevno razmjenjivati informacije; dogovoriti da se neko vrijeme ranije dolazi po Bornu i po potrebi bude više vremena na vanjskom prostoru gdje voli boraviti.
- Nuditi materijale koje dječak najviše voli – životinje i duplo kocke.
- Mama i Borna će zajedno napraviti sliku i donijeti je u vrtić. Dodat ćemo njihovu zajedničku fotografiju, da Borna bude lakše kad se rastuži.

20. studenoga 2010.

Nakon dva mjeseca Borna zagrljajem pozdravlja mamu na odlasku, pronašao je prijatelje. Kad god želi, omogućim mu da mi sjedne u krilo.

Ulomci iz mape profesionalnog razvoja odgajateljice savjetnice Esmine Skopljak, Dječji vrtić Matulji

U životu sam imala sreću školovati se i raditi posao koji neizmerno volim. Oni koji biraju odgajateljski posao, sasvim sigurno to ne čine iz egzistencijalnih razloga. To je izbor koji činiš jer taj posao voliš, a to onda znači i to da se ne možeš isključiti kad završi radno vrijeme. Na primjer, dok obavljam kućanske poslove dogodi se 'klik' – ideja o strategiji koja će biti korisna za dijete. Najbolje ideje mi se razvijaju baš prije prvog sna... Tako to traje trideset godina i uvijek želim dalje učiti. Zašto? Nove generacije djece i roditelja, drukčija okruženja u kojima živimo, postavljaju nova očekivanja. Vjerojatno je motivacija podržana mojom osobnošću. Volim i prihvaćam izazove učenja na sve načine. Obojiti vrata, otkrivati tajne nekog tehnološkog čuda ili proći kroz zahtjevan ciklus edukacije. Primiti, procijeniti što se da primijeniti, istraživati svoje mogućnosti, prenijeti informaciju suradnicima. To je moja energija, pozitivna 'vibra' koju dajem ljudima oko sebe.

Prije petnaestak godina počela sam otkrivati i primjenjivati elemente metodologije *Korak po korak*. Sliku vlastitih profesionalnih zadaća trebalo je proširiti na način da shvatim procese učenja kroz koje prolazi cijeli kolektiv, ali i dijete koje pak u okruženju sobe našeg dnevnog boravka nerijetko provodi veći dio dana. Gradimo temelje kuće koja treba biti čvrsta i sigurna za cijeli život. Ali nije svaka kuća ista. Različiti su materijali, boje i detalji. Na takav način doživljavam i djecu – svako je posebno.

Vjerujem da zbog toga promatrači mog rada vide košnicu u sobi u kojoj je skladan nered. Rad u malim grupama, suradničko učenje i uvažavanje različitosti. Nije lako uskladiti različite osobnosti i kreirati podržavajući kolektiv.

Ulomak iz osobne filozofije poučavanja odgajateljice savjetnice Esmine Skopljak, Dječji vrtić Matulji

- *vlastita promišljanja odnosno refleksije* (npr. o tome što je bilo dobro isplanirano i što treba promijeniti, kako su djeca reagirala u pojedinim situacijama, značajne vlastite reakcije i sl.);
  - *tuđa zapažanja o radu odgajatelja* (npr. pisma roditelja i izjave djece, evaluacije radionica, dječje procjene aktivnosti, mišljenja savjetnika ili stručnih suradnika i sl.).
- lako neki odgajatelji prikupljaju uzorke unatrag, za razdoblje rada koje je odavno prošlo, naša je preporuka da

se dokumenti prikupljaju za aktualno razdoblje rada. Na taj način odgajateljica promišlja o aktualnoj praksi koju provodi u grupi, što od nje želi prikazati u mapi, piše bilješke, promišlja tu praksu i sl.

Izbor uzoraka

Treba imati na umu da će onaj tko čita mapu imati na raspolaganju ograničeno vrijeme u kojem treba sagledati cjelokupnu praksu odgajateljice i njezina razmišljanja. Zato odgajateljica u svoju mapu ne treba staviti sve što je ikad radila u grupi, već treba uvrstiti one dokumente koji najbolje oslikavaju njezinu praksu. Sadržaj mape trebao bi odražavati vještine i znanja koje odgajateljica stvarno posjeduje, a ne prezentirati ono što ona sporadično primjenjuje u svojoj praksi ili je iskušala samo jednom.

Refleksija

Kad se izaberu dokumenti za mapu, počinje i najvažniji dio procesa stvaranja mape profesionalnog razvoja. Odgajateljica treba promišljati o svakom od dokumenata koji je odabrala: zašto je odabrala baš taj uzorak, kako on ilustrira njezinu praksu i promišljanje i sl. Za svaki dokument trebalo bi zapisati u kojem je kontekstu nastao, koja mu je bila svrha, kako su na njega reagirala djeca i kako će utjecati na daljnju praksu odgajateljice. Pišući refleksije, odgajateljice povećavaju svijest o djelotvornosti nekih strategija koje primjenjuju u radu, koje su njihove prednosti i što treba unaprijediti u njihovoj primjeni. I nakon što je mapa profesionalnog razvoja formirana, odgajateljica nastavlja prikupljati nove dokumente koji ilustriraju njezinu praksu, te piše svoja razmišljanja o tim situacijama. Izuzetno je važno da u mapi odgajateljica pokaže da ima i plan za unapređenje kvalitete svoje prakse.

Zaključak

Rezultati mnogih projekata i programa u kojima su odgajatelji započeli stvarati svoju mapu profesionalnog razvoja svjedoče o njezinim brojnim koristima. Ipak, iskustvo nam govori i kako

Uobičajeno je da se mapa koristi kao instrument za procjenu učinkovitosti rada odgajatelja

Odgajateljice mape pokazuju roditeljima kako bi ih uputile u to kako promišljaju odgoj i obrazovanje

Da bi odgajateljska mapa nagnala na samoprocjenu rada, važno je da se u njoj nađu dokumenti koji ilustriraju proces poučavanja.

odgajatelji u početku nerado rade na razvoju mape, bilo zato što smatraju da će im to oduzeti puno dragocjenog vremena ili se teško suočavaju s rezultatima svoga rada. Ponekad odgajateljici treba pomoć osobe koja će s njom razgovarati o različitim dokumentima, njihovoj važnosti, trebaju li oni biti dio mape i zašto. Podrška stručnih suradnika i odgajateljica koji već imaju mape ključna je. Pri tome ne treba zaboraviti da je svaka odgajateljica kreatorica svoje profesionalne mape i da je svaka mapa zbog toga jedinstven izvor informacija o poučavanju za svog vlasnika/cu, ali i za sve koji će ju uzeti u ruke. O

tome svjedoči sve više odgajatelja koji s pravom ponosno pokazuju što su do sada postigli i kako promišljaju odgajateljsku praksu.

Literatura

1. Bullock, A. A. & Hawk, P. P. (2005.): *Developing a Teaching Portfolio*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
2. Doolittle, Peter (1994.): *Teacher portfolio assessment*. Practical Assessment, Research & Evaluation, 4(1). Retrieved March 28, 2011 from <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=4&n=1>.
3. Tucker, P. D., Stronge, J. H. I Gareis, C. R. (2002.): *Handbook on Teacher Portfolios-for evaluation and Professional Development*. Larchmont: Eye in Education.

Pripremili smo za vas